Groninger Gezinsbode, 27 november 2014, pagina 31.

Jasper Schaaf, oud-raadslid en in de stad nog steeds actief in het bestuur van de SP.

Vrijheid verwerf je door samenwerking

Filosoof, docent en oud-raadslid voor de Socialistische Partij Jasper Schaaf heeft een nieuw boek geschreven: 'Het speelveld van de vrijheid - Marx, Spinoza, overwegingen over vrijheid en macht'.

HOLTSTEK

Marx en Spinoza, die zijn toch allang dood? Hebben we daar vandaag de dag iets aan? De kracht van Jasper Schaaf is dat hij de actualiteit weet te verhelderen met inzichten van vroeger. Vooral de 'kloof tussen burger en bestuur' is een thema waar Schaaf met zijn jongste boek - op de plank staan inmiddels al enkele decimeters eigen werk - iets weet te zeggen.
"Veel hedendaagse filosofie, bijvoorbeeld in Filosofie Magazine, gaat over persoonlijke levensvraagstukken", zegt Schaaf, "Men is minder bezig met grotere, zwaardere vraagstukken. Over politieke filosofie wordt niet zoveel gediscussieerd. Naar mijn mening is Karl Marx de laatste jaren te veel uit beeld geweest. Dat is begrijpelijk na de val van het socialisme. Toch heeft Marx qua analyse meer te melden dan we denken. In mijn boeken vormt hij een rode draad."

Leefomstandigheden

In 'Het speelveld van vrijheid' constateert Schaaf dat Marx het begrip 'vrijheid' erg nauw definieert: hij wil grotere vrijheid voor arbeiders en meer burgerrechten. "Marx had minder begrip voor directe wensen van mensen in slechte leefomstandigheden."
Jasper Schaaf hanteert geen vaste definitie van 'vrijheid' maar ziet, net als Spinoza, de maatschappij als speelveld waarbij vrijheid wisselt in de verhouding tussen diverse partijen. "Spinoza kijkt naar de samenleving als een voortdurend zoeken naar een balans tussen machten. Daarmee vormt hij een aanvulling op Marx, die vooral een langetermijnverhaal had."
"Marx en Spinoza komen in één ding overeen: je kunt vrijheid verwerven door je te verenigen. Dat geldt ook voor de huidige, postmoderne, verbrokkelde samenleving. Spinoza zegt dat iedereen een onvervreemdbaar onderdeel is van de macht, en dat je gezamenlijk meer macht hebt. Dat lijkt erg op Marx' Communistisch Manifest."

Nieuwe samenleving

"Dat inzicht is actueel nu we uit de recessie raken: wat doen we met ICT, met het bedrijfsleven, het klimaat, natuur en milieu? Wil je samen werken aan een nieuwe samenleving, of ontplooi je alleen initiatieven aan de rand van die samenleving? In een vervolg op dit boek zal ik ingaan op nieuwe vormen van samenwerking, bijvoorbeeld tussen moderne, ecologisch verantwoorde bedrijven en de klassieke vormen van samenwerking zoals de vakbeweging en politiek."
Blijf niet in je eigen hokje zitten, met je eigen doelstellingen en stokpaardjes, bepleit Jasper Schaaf: "Zoek 'gelijkgezinden'. Voor Marx was dat in de werkende klasse. Dat traditioneel socialistisch denken beperkt de mogelijkheid om vrijheid te verwerven. Je komt vérder als je niet eindeloos praat over je eigen doelstellingen en je eigen gelijk. Zit je bijvoorbeeld in de milieubeweging, bespreek je ideeën dan óók met de vakbeweging. Dan schep je een grotere betrokkenheid bij méér mensen."
Volgens Schaaf is het voor elke maatschappelijke beweging zinvol om drie 'poten' te hebben: buitenparlementaire actie, bestuurlijke werk en ideologische ontwikkeling. Naar zijn mening voldoet geen enkele politiek partij of maatschappelijke beweging in Nederland momenteel aan die voorwaarden.

Gebrek aan continuïteit

In de stad Groningen kenmerkt de politiek zich volgens Schaaf door gebrek aan continuïteit en het onvermogen om successen vast te houden. "Ik verbaas mij erover hoe weinig men is geneigd om te leren van goede voorbeelden en pilots uit het verleden. Zelf was ik projectleider van Heel de Buurt in Corpus den Hoorn. De participatie van wijkbewoners is daar goed op poten gezet. Wijkorganisaties vonden elkaar en waren goed met de Gemeente in gesprek. Die pilot is bijna nooit gebruikt voor een vervolg. Als je steeds het wiel opnieuw moet uitvinden, val je ook weer in dezelfde valkuilen."

Wijkwethouder

Als je plannen wilt maken, begin dan met bewonerscontacten, zegt Jasper Schaaf: "Zorg dat je mensen die werken aan welzijn, niet te vaak laat rouleren. Je moet vertrouwen opbouwen. Ook nu de wijkwethouder wordt ingevoerd, moet je zorgen dat stadjers voor een langere periode met dezelfde mensen te maken krijgen. Zo krijg je een lage drempel tussen burger en bestuur. Goed communiceren in een vroeg stadium is heel vaak de sleutel tot succes. Is er een goed voortraject met tijd voor stadjers, dan is de uitvoering veel gemakkelijker. Uiteindelijk zal de overheid een besluit moeten nemen maar eerst moeten alle deelmachten worden geteld en alternatieven zijn overwogen."
De presentatie van het boek is dinsdagavond 9 december bij Boekhandel Godert Walter. Uitgeverij Damon houdt een praatje, en ook SP-fractievoorzitter in de gemeenteraad Jimmy Dijk, Jasper Schaaf en filosoof Jeroen Bartels komen aan het woord. Voorts is er ruimte voor vragen en opmerkingen uit het publiek. Aanmelding: info@godertwalter.nl.

Hans Berens